מאי טעמא דר' יוסי בר יהודה דאמר קרא [1]עד אחד לא יענה בנפש למות למות הוא דאינו עונה אבל לזכות עונה ורבנן אמר ריש לקיש משום דמיחזי כנוגע בעדותו ורבנן האי למות מאי דרשי ביה מוקמי ליה באחד מן התלמידים כדתניא אמר אחד מן העדים יש לי ללמד עליו זכות מניין שאין שומעין לו ת"ל עד אחד לא יענה [א]מניין לאחד מן התלמידים שאמר יש לי ללמד עליו חובה מניין שאין שומעין לו ת"ל אחד לא יענה בנפש למות: **דיני נפשות המלמד חובה**: אמר רב [2]לא שנו אלא בשעת משא ומתן אבל בשעת גמר דין מלמד זכות חוזר ומלמד חובה מיתיבי [6]למחרת משכימין ובאין המזכה אומר אני המזכה ומזכה אני במקומי המחייב אומר אני המחייב ומחייב אני במקומי המלמד חובה מלמד זכות אבל המלמד זכות אינו יכול לחזור וללמד חובה והא למחרת גמר דין הוא וליטעמיך למחרת משא ומתן מי ליכא כי קתני בשעת משא ומתן ת"ש [3]דנין אלו כנגד אלו עד שיראה אחד מן המחייבין דברי המזכין ואם איתא ליתני נמי איפכא תנא אזכות קא מהדר אחובה לא קא מהדר ת"ש [4]דאמר ר' יוסי בר חנינא [5]אחד מן התלמידים שזיכה ומת רואין אותו כאילו חי ועומד במקומו ואמאי נימא אילו הוה קיים הדר ביה השתא מיהא לא הדר ביה והא [7]שלחו מתם לדברי ר' יוסי בר חנינא מוצא מכלל רבינו אין מוצא איתמר תא שמע [8]רשני סופרי הדיינין עומדין לפניהן אחד מן הימין ואחד מן השמאל וכותבין דברי המזכין ודברי המחייבין בשלמא דברי המחייבין למחר חזו טעמא אחרינא ובעו למעבד [9]הלנת דין אלא דברי המזכין מאי טעמא לאו משום דאי חזו טעמא אחרינא לחובה לא משגחינן בהו לא כדי שלא יאמרו שנים טעם מקראות כדבעא מיניה רבי אסי מרבי יוחנן אמרו שנים טעם אחד משני מקראות מהו אמר ליה [10]אין מונין להן אלא אחד מנהני מילי אמר אביי דאמר קרא [2]אחת דבר אלהים שתים זו שמעתי כי עז לאלהים מקרא אחד יוצא לכמה טעמים ואין טעם אחד יוצא מכמה מקראות דבי ר' ישמעאל תנא [3]וכפטיש יפוצץ סלע [11]מה פטיש זה מתחלק לכמה ניצוצות אף מקרא אחד יוצא לכמה טעמים היכי דמי טעם אחד משני מקראות אמר רב זביד כדתנן [12]מזבח מקדש את הראוי לו רבי יהושע אומר [13]כל הראוי לאשים אם עלה לא ירד שנאמר [14]העולה על מוקדה מה עולה שהיא ראויה לאשים אם עלתה לא תרד אף כל שהוא ראוי לאשים אם עלה לא ירד רבן גמליאל אומר כל הראוי למזבח אם עלה לא ירד שנאמר היא העולה על מוקדה על המזבח מה עולה שהיא ראויה לגבי מזבח אם עלתה לא תרד אף כל שהוא ראוי למזבח אם עלה לא ירד ותרוייהו מאי קמרבו פסולין מר מייתי לה ממוקדה ומר מייתי לה ממזבח והא התם מיפלג פליגי דקתני סיפא אין בין דברי רבן גמליאל לדברי ר' יהושע אלא הדם והנסכים שר"ג אומר לא ירדו ור' יהושע אומר [15]ירדו אלא אמר רב פפא כדתניא [16]ר' יוסי הגלילי אומר מתוך שנאמר כל

אלא דברי המזכין מ"ט. פ"ה למה לי למיכתביהו משום משא ומתן דלמחר הא מלתא בעלמא הוא כדי שיחזור אחר זכות לכתוב פלוני זיכה ג"ל טעמא אלא משום דאי הדר לא ליתי ליה הלכך צריך למיכתב טעמא דלא ליתא בדבר שהצדוקין מודין בו הייתי טוענה וא"ת ומהאי טעמא צריך ליכתוב טעמא אע"פ שיכול לחזור בשעת גמר דין משום דבשעת משא ומתן דלמחר שלא יאמר בדבר שצדוקין מודין הייתי טוענה ויחזור וי"ל כיון דליכא נפקותא כולי האי לענין פטור וחובה של נידון אלא כדי שיחזור אחר זכותו לא היה להם לחוש לכתוב טעמא מאחר דבשעת גמר הדין יכולין לחזור בכל ענין אבל אם אינם יכולין לחזור בכל ענין אף בשעת גמר דין שיש נפקותא אז ראוי לכתוב: **מה פטיש** זה. רבינו שמואל גרים מחלק שאין הפטיש מתחלק אלא הסלע ויקשה דהוה ליה [6]למימר מה הסלע מתחלקת וכן בפרק רבי עקיבא (שבת פח: ושם) גרס מה פטיש מתחלק לכמה ניצוצות אף כל דיבור ודבור שיצא מפי הקב"ה היה מתחלק לשבעים לשון והו"ל למימר נמי מה סלע מתחלקת ומפרש ר"ת וכפטיש יפוצץ סלע שהפטיש מתחלקת מן הסלע כדאמרי' במדרש [7]מעשה בא' שלקח סנפירין הלך לבודקו נתנו על הסדן והכהו בקורנס ונבקע הסדן ונחלק הקורנס וסנפירין עומד במקומו היינו הוא דכתיב וכפטיש יפוצץ סלע:

יוסי

מסורת הש"ס

א) [נקמן מ., ב) ג"ז שם, ג) נקמן מג., ד) נעיל יח:, ה) נקמן לו: [ורף לה.], ו) [נעיל יז. נקמן לה.], ז) [שבת פח:], ח) זבחים פג., ט) ג"ז שם:, י) [עי' יענ"ן], כ) למיכתב נמי מה הסלע כל"ל רש"ל, ל) [רבה איכה פרשה ד ד"ה זכו מזריה].

תורה אור השלם

1. כָּל מַכֵּה נֶפֶשׁ לְפִי עֵדִים יִרְצַח אֶת הָרֹצֵחַ וְעֵד אֶחָד לֹא יַעֲנֶה בְנֶפֶשׁ לָמוּת: במדבר לה ל
2. אַחַת דִּבֶּר אֱלֹהִים שְׁתַּיִם זוּ שָׁמָעְתִּי כִּי עֹז לֵאלֹהִים: תהלים סב יב
3. הֲלוֹא כֹה דְבָרִי כָּאֵשׁ נְאֻם יְיָ וּכְפַטִּישׁ יְפֹצֵץ סָלַע: ירמיהו כג כט
4. צוּ אֵת אַהֲרֹן וְאֵת בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה הִוא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָהּ עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה עַד הַבֹּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ: ויקרא ו ב

מוסף רש"י

לא שנו אלא בשעת משא ומתן. הוא דלא יחזור, דמתוך שאתה אומר לו שלא לחזור הוא מחזר אחר ראיות להעמיד דבריו, ואמא ימצא ראיות נכונות, אבל בשעת גמר דין. שכבר חזר על כל נדדין ועלתה לו שאין דבריו נכונים, מחזר ומלמד חובה (לעיל לב:). המזכה. אחמול, אומר אני הוא המזכה אחמול ועדיין מזכה אני על כרחו, שאינו יכול לחזור בו, והמחייב אומר אם לא תצאו הלילה זכות אני המחייב ומחייב אני במקומי (לקמן מז:). המלמד. אחמול חובה. אם מצא לו הלילה זכות מלמד זכות, אבל המלמד זכות כו' (שם). עד שיראה אחד מן המחייבין דברי המזכין. דאיכא הטייה לגוונא ע"פ (עד) אחד וה"ה אם יראה אחד מן המזכין את דברי המחייבין, דהוו להו שנים ושנים מחייבין ואיכא הטייה לרעה ע"פ שנים, ובשעת גמר דין הא אוקימנא דאף המלמד זכות יכול לחזור וללמד חובה (שם). שזיכה. שהוציא דבריו וטענו לאור (לקמן מג:). וכותבין דברי המזכין ודברי המחייבין. שייחס כותבין דברי המזכין וכייחס כותבין דברי המחייבים, שאם יטעה אחד יומים כתבו על של תבירו (לקמן לו:). מה פטיש זה מתחלק. הסלע על ידו לכמה ניצוצות (שבת פח:). מזבח מקדש. אפילו דבר פסול שעלה למזבח קדשו המזבח ליעשות למזבח ואין מורידין אותו, את הראוי לו. משהוכרל לאלקו (זבחים פג:). ר' יהושע אומר כו'. הני תנאי פליגי בפירושא דאת הראוי לו דקתמא דתמני', דרבי קמא מתני' את הראוי לו למעוטי שאין ראוי לו והדר מפרש ומאי ניהו ראוי לו, לר' יהושע ראוי לאישים שנפסל ולא דם פסול ונסכים פסולין שאינן לאישים, ולר"ג כל הראוי למזבח שנפסל אפילו דם ונסכים, ואין לך למעט אלא מה שלא נכרר למלק מזבח משולם, ומאי ניהו קמצים שלא קידשו בכלי. לאשים, לאש (שם). העולה על מוקדה. דבר שהוא למוקד ועולה הרי הוא בהויתו ולא תרד, היא משמע בהויתו תהא משמעה על מוקדה (שם). אף כל שהוא ראוי לאשים. לאפוקי דם ונסכים, דמפרש בסיפא אין בין דברי ר"ג לדברי ר' יהושע אלא הדם והנסכים (שם).

מאי טעמא דר' יוסי בר יהודה דאמר קרא [1]עד אחד לא יענה בנפש למות למות הוא דאינו עונה אבל לזכות עונה ורבנן אמר ריש לקיש משום דמיחזי כנוגע בעדותו ורבנן האי למות מאי דרשי ביה מוקמי ליה באחד מן התלמידים כדתניא אמר אחד מן העדים יש לי ללמד עליו זכות מניין שאין שומעין לו ת"ל עד אחד לא יענה [א]מניין לאחד מן התלמידים שאמר יש לי ללמד עליו חובה מניין שאין שומעין לו ת"ל אחד לא יענה בנפש למות: **דיני נפשות המלמד כו'**: אמר רב [2]לא שנו אלא בשעת משא ומתן אבל בשעת גמר דין מלמד זכות חוזר ומלמד חובה מיתיבי [6]למחרת משכימין ובאין המזכה אומר אני המזכה ומזכה אני במקומי המחייב אומר אני המחייב ומחייב אני במקומי המלמד חובה מלמד זכות אבל המלמד זכות אינו יכול לחזור וללמד חובה והא למחרת גמר דין הוא וליטעמיך למחרת משא ומתן מי ליכא כי קתני בשעת משא ומתן ת"ש [3]דנין אלו כנגד אלו עד שיראה אחד מן המחייבין דברי המזכין ואם איתא ליתני נמי איפכא תנא אזכות קא מהדר אחובה לא קא מהדר ת"ש [4]דאמר ר' יוסי בר חנינא [5]אחד מן התלמידים שזיכה ומת רואין אותו כאילו חי ועומד במקומו ואמאי נימא אילו הוה קיים הדר ביה השתא מיהא לא הדר ביה והא [7]שלחו מתם לדברי ר' יוסי בר חנינא מוצא מכלל רבינו אין מוצא איתמר תא שמע [8]רשני סופרי הדיינין עומדין לפניהן אחד מן הימין ואחד מן השמאל וכותבין דברי המזכין ודברי המחייבין בשלמא דברי המחייבין למחר חזו טעמא אחרינא ובעו למעבד [9]הלנת דין אלא דברי המזכין מאי טעמא לאו משום דאי חזו טעמא אחרינא לחובה לא משגחינן בהו לא כדי שלא יאמרו שנים טעם מקראות כדבעא מיניה רבי אסי מרבי יוחנן אמרו שנים טעם אחד משני מקראות מהו אמר ליה [10]אין מונין להן אלא אחד מנהני מילי אמר אביי דאמר קרא [2]אחת דבר אלהים שתים זו שמעתי כי עז לאלהים מקרא אחד יוצא לכמה טעמים ואין טעם אחד יוצא מכמה מקראות דבי ר' ישמעאל תנא [3]וכפטיש יפוצץ סלע [11]מה פטיש זה מתחלק לכמה ניצוצות אף מקרא אחד יוצא לכמה טעמים היכי דמי טעם אחד משני מקראות אמר רב זביד כדתנן [12]מזבח מקדש את הראוי לו רבי יהושע אומר [13]כל הראוי לאשים אם עלה לא ירד שנאמר [14]העולה על מוקדה מה עולה שהיא ראויה לאשים אם עלתה לא תרד אף כל שהוא ראוי לאשים אם עלה לא ירד רבן גמליאל אומר כל הראוי למזבח אם עלה לא ירד שנאמר היא העולה על מוקדה על המזבח מה עולה שהיא ראויה לגבי מזבח אם עלתה לא תרד אף כל שהוא ראוי למזבח אם עלה לא ירד ותרוייהו מאי קמרבו פסולין מר מייתי לה ממוקדה ומר מייתי לה ממזבח והא התם מיפלג פליגי דקתני סיפא אין בין דברי רבן גמליאל לדברי ר' יהושע אלא הדם והנסכים שר"ג אומר לא ירדו ור' יהושע אומר [15]ירדו אלא אמר רב פפא כדתניא [16]ר' יוסי הגלילי אומר מתוך שנאמר כל

מקראות לטעם אחד הלכך חד מינייהו מטעא טעי: **אחת דבר אלהים שתים זו שמעתי.** אבל שתים לא דיבר אלהים לשמוע אחת: **המזבח מקדש.** פסולין שאם עלו לא ירדו: **אם הראוי לו.** ובלבד שיהא דבר שנראה כבר למזבח ובזבחים (פג:) מפרש למעוטי קמצים שלא קדשו בכלי. אבל פיגול ונסך דמו ונשחט במחשבת פסול אם עלו לא ירדו והתם (פד:) מפרש טעמא שהיה פסולן בקדש כלומר שנפסלו בעזרה: **רבי יהושע אומר כו'.** קא מלקא לעתך דרבי יהושע לאו לאיפלוגי אאת אלא למילפא מקרא: **כל הראוי לאשים** גרסינן. לאשים להקטרה על האש: **העולה על מוקדה.** ממוקדה דייק דהיינו אשים דאמר קרא (ויקרא ו ב) כל הלילה אהא שם דכיון שעלתה לא תרד ומשום כשירה לא מיפטרי: **כל הראוי לאשים** גרסינן ולא גרסינן כל העולה לאשים. וטעמא דרבן גמליאל מעל המזבח (שם): **ורוייהו מרבו פסולין.** שנפסלו בעזרה אם עלו לא ירדו ולא פליגי אהדדי אלא מר יליף ממוקדה כו': **ופרכינן הכא הא מיפלג פליגי.** ולא טעם אחד הוא: **הדם והנסכים.** שנפסלו לא ירדו דהא נראו למזבח: **לר' יהושע ירדו.** דאין לאשים: כל

רבינו חננאל

ואוקמה רב פפא באחד מן התלמידים ודברי הכל. דתניא מנין לא' מן העדים שאמר יש לי ללמד עליו זכות שאין שומעין לו. שנא' ועד אחד לא יענה [מנין לאחד מן התלמידים שאמר יש לי ללמד עליו חובה שאין שומעין לו ת"ל לא יענה בנפש למות] אחד לא תענה: **דיני** ממונות המלמד חובה חוזר ומלמד זכות והמלמד זכות חוזר ומלמד חובה דיני נפשות המלמד זכות אין יכול לחזור וללמד חובה. אמר רב לא שנו אלא בשעת משא ומתן. אבל בשעת גמר דין המלמד זכות חוזר ומלמד חובה. ת"ש ר' יוסי ב"ר חנינא אומר אחד מן התלמידין שזיכה ומת רואין אותו כאילו חי ועומד במקומו. אמאי מיהא לא הדר ביה. והא שלחו מתם כי דברי ר' יוסי ב"ר חנינא חולקין על רבינו רב. ושנינן אין חולקין אתמר. ת"ש שני סופרי הדיינין עומדין לפניהם אחד מן הימין ואחד מן השמאל וכותבין דברי המזכין ודברי המחייבין דברי המזכין אמאי לאו משום דאי חזו טעמא לחובה לא משגחינן בהו. ודחינן לא. אלא כדי שלא יאמרו שנים טעם אחד משני מקראות וכו' יוחנן דאמר שנים שאמרו טעם א' משני מקראות אין מונין אותן אלא אחד מאי טעמא שנא' אחת דבר אלהים שתים זו שמעתי מקרא אחד יוצא לכמה טעמים. ואין טעם אחד יוצא משני מקראות. היכי דמי טעם אחד משני מקראות ואמר רב זביד כדתנן בשחיטת קדשים פ"ט המזבח מקדש את הראוי לו ר' יהושע אומר כל הראוי לאשים אם עלה לא ירד רבן גמליאל אומר כל הראוי למזבח אם עלה לא ירד. שנאמר על המזבח כל הלילה. פי' כל הראוי למזבח אם עלה לא ירד ותרוייהו קא מרבו פסולין שאם עלו לא ירדו. ר' יהושע מייתי לה ממוקדה. ורבן גמליאל מייתי לה ממזבח. ודחינן והא התם מפלג פליגי דקתני סיפא אין בין רבן גמליאל לר' יהושע אלא הדם והנסכים שרבן גמליאל אומר הואיל וראויין הן למזבח לא ירדו. ור' יהושע אומר הואיל ואינן ראוים לאשים

עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פ"י מהלכות סנהדרין הלכה ח:
כג ב מיי' שם הלכה ג ופי"ח שם הלכה ח:
כד ג מיי' שם פרק י' הלכה ג:
כה ד מיי' שם פ"י"ב הלכה ג [ופ"ח הלכה טו]:
כו ה מיי' שם פרק י' הלכה ה:
כז ו מיי' פ"ג מהלכות פסולי מוקדשין הל' ג:
כח ז מיי' שם הלכה יד:

יום לתחלת דין. ואיפכא ליכא למימר דמסתמא תחלת הדין עיקר ועוד ביום הנחילו קבלת עדות הוא דהוי כתחלת הדין[ט]: **דכתיב** וביום הראות בו. מכנגד גרמה לי דרים ליה רבא בפ"ק דמועד קטן (דף ת. וסס) לי ולא לאורי וקרא דהכא מוקים לה דיש יום שאי אתה רואה אותו היכא דנגע גולד בתחן ונותנין לו ז' ולאיטליתו אלא אורחא דהס"ס להניח הפשוט דאי לא כנגע גרמה לי הוה מוקמינן קרא דהכא ביום ולא בלילה וכה"ג איכא בכמה דוכתין[מ]: **סתמא** אחרינא אשכח דיני ממונות מתחילין ביום ונגמרין בלילה. תימה דילמא טעמא דמתני' דהכא משום דכתיב ושפטו את העם בכל עת אבל עת אבל לענין סומא מקשינן ריביס לנגעים:

דילמא דיני נחלות קא אמרת. פ"ה דביום הויא לוחא המת דין פסוק וא"ל הדבר עוד לדיינין ולריך לאוקומי קרא כשהקנה דדבר שכיב מרע לאו ככתובין וכמסורין מדאורייתא אלא מדרבנן:

שלשה שנכנסו לבקר כו'. מפורש בפ"ק (דף ט. וסס) גבי בזמן שהתרו בהן אבל

[1]כל הנוגע במזבח יקדש שומע אני בין ראוי בין שאינו ראוי ת"ל [2]בבשים מה כבשים [3]ראויין אף כל ראוי ר' עקיבא אומר [3]עולה מה עולה ראויה אף כל ראוי ותרוייהו מאי קא ממעטו פסולי מר מייתי לה מכבשים ומר מייתי לה מעולה והאמר [6]רב אדא בר אהבה עולת העוף פסולה איכא בינייהו מאן דמייתי לה מכבשים כבשים אין אבל עולת העוף לא ומאן דמייתי לה מעולה [2]אפילו עולת העוף נמי אלא אמר רב אשי [3]כדתניא [4]דם יחשב לאיש ההוא דם שפך [5]לרבות את הזורק דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר [5]או זבח לרבות את הזורק ותרוייהו מאי קא מרבו זריקה מר מייתי לה מדם יחשב ומר מייתי לה מאו זבח והאמר רבי אבהו [7]שחט וזרק איכא בינייהו לדברי רבי ישמעאל אינו חייב אלא אחת לדברי ר"ע חייב שתים הא איתמר עלה אמר אביי אף לדברי ר"ע נמי אינו חייב אלא אחת דאמר קרא [6]שם תעלה עולותיך ושם תעשה ערבינהו רחמנא לכולהו עשיות: דיני ממונות דנין ביום וכו': (סימן משפ"ט מענ"ה מט"ה) מנהני מילי [7]א"ר חייא בר פפא דאמר קרא [7]ושפטו את העם בכל עת אי הכי תחלת דין נמי כדרבא דרבא רמי כתיב ושפטו את העם בכל עת וכתיב [8]והיה ביום הנחילו את בניו הא כיצד [9]יום לתחלת דין לילה לגמר דין מתניתין דלא כר' מאיר [10]דתניא היה ר"מ אומר מה ת"ל [9]על פיהם יהיה כל ריב וכל נגע וכי מה ענין ריבים אצל נגעים אלא [11]מקיש ריבים לנגעים מה נגעים [12]ביום דכתיב [10]וביום הראות בו אף ריבים ביום ומה [13]נגעים שלא בסומין דכתיב [11]לכל מראה עיני הכהן [14]אף ריבים שלא בסומין ומקיש נגעים לריבים מה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים אי מה ריבים בשלשה אף נגעים בשלשה ודין הוא ממונו בשלשה גופו לא כל שכן ת"ל [12]והובא אל אהרן הכהן או אל אחד וגו' הא למדת [15]שאפילו כהן אחד רואה את הנגעים [16]ההוא סמיא דהוה בשבבותיה דרבי יוחנן דהוה דאין דינא ולא אמר ליה רבי יוחנן ולא מידי היכי עביד הכי והא"ר יוחנן [17]הלכה כסתם משנה ותנן [18]כל הכשר לדון כשר להעיד ויש שכשר להעיד ואין כשר לדון ואמר ר' יוחנן לאתויי סומא באחת מעיניו ר' יוחנן סתמא אחריתא אשכח דיני ממונות דנין ביום וגומרין בלילה מאי אולמיה דהאי סתמא מהאי סתמא אי בעית אימא סתמא דרבים עדיף ואי בעית אימא משום דקתני לה גבי הלכתא דדינא ורבי מאיר האי ושפטו את העם בכל עת מאי דריש ביה אמר רבא לאיתויי יום המעונן דתנן [19]אין רואין את הנגעים שחרית ובין הערבים ולא בתוך הבית ולא ביום המעונן מפני שכהה נראית עזה ולא בצוהרים מפני שעזה נראית כהה ורבי מאיר האי ביום הנחילו את בניו מאי עביד ליה ההוא מיבעי ליה לכדתני [20]רבה בר חנינא קמיה דרב נחמן והיה ביום הנחילו את בניו [2]ביום אתה מפיל נחלות ואי אתה מפיל נחלות בלילה א"ל [6] אלא מעתה מאן דשכיב ביממא ירתון ליה בניה ומאן דשכיב בליליא לא ירתון ליה בניה דילמא דין נחלות קאמרת דתניא [13]והיתה לבני ישראל לחקת משפט אורעה כל הפרשה כולה להיות דין כדרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב [21]שלשה שנכנסו לבקר את החולה רצו כותבין רצו עושין דין שנים כותבין ואין עושין דין [6]ואמר רב חסדא [22]לא שנו אלא ביום אבל בלילה כותבין ואין עושין דין משום דהוו להו עדים [23]ואין עד נעשה דיין אמר ליה אין הכי קאמינא: [2]דיני נפשות דנין ביום וכו': מנהני מילי אמר רב שימי בר חייא אמר קרא [14]והוקע אותם לה' נגד השמש א"ר חסדא מניין להוקעה שהיא תלייה דכתיב [15]והוקענום לה' בגבעת שאול בחיר ה' וכתיב

לוחא המת יעידו בפניהם: **לחוקה משפט.** בפרשת נחלות דאיכ כי ימות וגו' כתיבא: **אורעה.** נפתיימה: **להיות דין.** דמשמע הפלת נחלות דין קלוב (ב) הוא בשעת המיתה הכל כמו שאמר המת ואין הדבר צריך דיינין אלא כל אחד מיורשיו יחזקוהו שומעי הלוואה בשלו: **רצו כותבין.** בלשון עדות והיורשים יבאו לב"ד וב"ד יעשו כפי הלוואה: **רצו עושין דין.** השומעין רשאין ושליטין להיות מחזיקין כל אחד בשלו הכל כמו שמעו: **שנים אין עושין דין.** דממחילתו לא נראו להיות לדיינין: **אבל בלילה.** שאינו ראוי לדון כותבין ואין עושין דין אפילו למחר שמתחלתן לא נראו לישב לשם דין: ותקח

אהרן הכהן או אל אחד מבניו הכהנים: ויקרא יג ב 13. ואם אין אחים לאביו ונתתם את נחלתו לשארו הקרב אליו ממשפחתו וירש אתה והיתה לבני ישראל לחקת משפט כאשר צוה יי את משה: במדבר כז יא 14. ויאמר יי אל משה קח את כל ראשי העם והוקע אותם ליי נגד השמש וישב חרון אף יי מישראל: במדבר כה ד 15. יתן לנו שבעה אנשים מבניו והוקענום ליי בגבעת שאול בחיר ה' ויאמר המלך אני אתן: שמואל ב כא ו

ט) [זכמיס פנ:], **כ)** סס קז. ע"ש, **ג)** [סס:], **ד)** מ"ר אחת כר פפא כל"ל רש"ח, **ה)** נדה נ., **ו)** [ינמות קד.], **ז)** [שבת מו. וש"נ], **מ)** נדה מט:, **מ)** נגעי' פ"ג מ"ב, **י)** [ב"ב קיג:], **כ)** ב"ב קיג: [ע"ש], **ל)** [עי' תוס' ב"ק 5: סוף ד"ה כגון], **מ)** סס קיד. ניטין ה: ד"ה מי. כתובות כא: ב"ק 5:, **נ)** [עמ"ש על הגליון תוס' דלעיל ד"ש: כל"ה יגאל], **ס)** [עי' תוס' שבת קמח. ד"ה ונתן וכו'].

הגהות הב"ח

(א) גב' מ"ל אביי אלא מעתה מאן: **(ב)** רש"י ד"ה לסיית דין וכו' דין קלוב. כ"ב עין בבבא בתרא דף קיג ע"ב פי' רשב"ם לפופון אחר ועי' בתוס' סס:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

תורה אור השלם

1. שִׁבְעַת יָמִים תִּסְפֹּר לְךָ
הַמֻּזְבֵּח וּקְדַשְׁתָּ אֹתוֹ
וְהָיָה הַמִּזְבֵּחַ קֹדֶשׁ
קֳדָשִׁים כָּל הַנֹּגֵעַ בַּמִּזְבֵּחַ
יִקְדָּשׁ: שמות כט לז
2. וזה אשר תעשה על
המזבח כבשים בני שנה
שנים ליום תמיד:
שמות כט לח
3. עֹלַת תָּמִיד לְדֹרֹתֵיכֶם
פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי יְיָ
אֲשֶׁר אִוָּעֵד לָכֶם שָׁמָּה
לְדַבֵּר אֵלֶיךָ שָׁם:
שמות כט מב
4. וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד
לֹא תָבִיאוּ לְהַקְרִיב קָרְבַּן
לְיְיָ לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְיָ דָּם
יֵחָשֵׁב לָאִישׁ הַהוּא דָּם
שָׁפַךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא
מִקֶּרֶב עַמּוֹ: ויקרא יז ד
5. וְאֵלֵיהֶם תֹּאמַר אִישׁ
אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן
הַגֵּר אֲשֶׁר יָגוּר בְּתוֹכָם
הַקְּטֹן יִשְׁפְּטוּ דָם וְהִקְּלוּ
מֵעָלֶיךָ וְנִשְׂאוּ אֶתְכֶם:
שמות יח כב
8. וְדִיתָ בְּיוֹם הַנְחִילוֹ אֶת
בָּנָיו אֶת אֲשֶׁר יִהְיֶה לוֹ
לֹא יוּכַל לְבַכֵּר אֶת בֶּן
הָאֲהוּבָה עַל פְּנֵי בֶן
הַשְּׁנוּאָה הַבְּכֹר:
דברים כא טז
9. וְנִגְּשׁוּ הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי
כִּי בָם בָּחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ
לְשָׁרְתוֹ וּלְבָרֵךְ בְּשֵׁם יְיָ
וְעַל פִּיהֶם יִהְיֶה כָּל רִיב
וְכָל נָגַע: דברים כא ה
10. וביום הראות בו
בשר חי יטמא:
ויקרא יג יד
11. וְאִם פָּרוֹחַ תִּפְרַח
הַצָּרַעַת בָּעוֹר וְכִסְּתָה
הַצָּרַעַת אֶת כָּל עוֹר
הַנֶּגַע מֵרֹאשׁוֹ וְעַד רַגְלָיו
לְכָל מַרְאֵה עֵינֵי הַכֹּהֵן:
ויקרא יג יב
12. אָדָם כִּי יִהְיֶה בְעוֹר
בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת אוֹ סַפַּחַת אוֹ
בֶהָרֶת וְהָיָה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ
לְנֶגַע צָרַעַת וְהוּבָא אֶל

רבינו חננאל

ירדו אלא אמר רב פפא כדתניא ר' יוסי הגלילי אומר מתוך שנא' והיה המזבח קודש קדשים. כל הנוגע במזבח יקדש שומע אני בין ראוי בין שאינו ראוי הנוגע במזבח יקדש ת"ל וזה אשר תעשה על המזבח כבשים בני שנה וגו' מה כבשים ראויין למזבח אף כל הנוגע במזבח יקדש דבר הראוי למזבח. ר' עקיבא אומר עולה תמיד מה עולה ראויה אף כל ראוי ותרוייהו קא ממעטי פסולין שנגעו במזבח שלא קדשו. מר מייתי להו מכבשים ור' עקיבא מייתי להו מעולה ודחינן והאמר רב אדא עולת העוף פסולה. איכא בינייהו לר' יוסי הגלילי דמפיק לה מכבשים סבר כי כבשים אם הן פסולין לא קדשי אבל עולת העוף פסולה קדשה. ולר' עקיבא לא קדשה אלא אמר רב אשי כדתניא דם יחשב לרבות הזורק דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר או זבח לרבות הזורק ותרוייהו קא מרבו זריקה נמצא טעם אחד משני מקראות כגון זה בדיני נפשות אין מונין להן אלא אחד: **דיני** ממונות דנין ביום וגומרין בלילה. אמר רבא דכתיב ושפטו את העם בכל עת. וכתיב והיה ביום הנחילו את בניו עד והיתה לבני ישראל לחוקת משפט אורעה כל הפרשה כולה להיות דין. הא כיצד יום לתחלת דין ולילה לגמר דין. וכדרב יהודה דאמר ג' שנכנסו לבקר את החולה רצו כותבין רצו עושין דין. כ' כותבין ואין עושין דין ואמר רב חסדא לא שנו אלא ביום אבל בלילה כותבין ואין עושין דין והוי להו דיין ואין עד נעשה דיין: **ההוא** סומא דהוה בשבבותיה דר' יוחנן דהוה דאין דינא ולא אמר ליה ר' יוחנן ולא מידי. והאמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן כל הכשר לדון כשר להעיד ויש כשר להעיד ואינו כשר לדון. ואר"י לאתויי סומא באחת מעיניו. ור' מאיר היא דמקיש ריבים לנגעים מה נגעים (ביום) [שלא בסומין] דכתיב לכל מראה עיני הכהן. אף ריבים שלא בסומין. ר' יוחנן סתמא אחרינא אשכח להכשיר בסומא באחד מעיניו. ואמרינן מכדי האי סתמא והאי סתמא למה סמך על זו ודחה האחרת. איבעית אימא האי סתמא והיא מתני' דהכא ואוקימנא דלא כר' מאיר דסתם מתני' כוותיה אלא כרבנן דאינון רבים וההיא סתמא דבנדה לר' מאיר ואע"ג דתרוייהו סתמי אינון סתמי דרבנן עדיפא. איבעית אימא משום דתני לה למתניי' דהכא גבי הלכתא דדיני דהאי פרקין כולהו דיני ניהו והלכתא ניהו. ויש מי שהיה פותר בר זו מפני ששנויה בלשון רבים וזו שבמס' נדה שנויה בלשון יחיד ולא סבירא לן: **דיני** נפשות דנין ביום וגומרין ביום מנא לן שנאמר

ותקח רצפה בת איה וגו'. אלמא מגולין היו לפי שתלויין על העצים ואי משום לא תלין נבלתו וגו' [דברים כא] הא שנינו לה ביבמות (עט.) מוטב תיעקר אות אחת בתורה ויתקדש שם שמים בפרהסיא שיהו הכל רואין אותן ושואלין מה טיבן של אלו הללו בני מלכים הם ופשטו ידם בגרים גרויים: **חלק להם בני דיינים.** והכי קאמר קח כל רשעי העם והולקו אותם לבני דיינים הרגה וידונו את עובדי העבירה והוקע אותם את המחוייבין מפני שלמדו לבעל פעור ועובד עבודת כוכבים בסקילה וכל הנסקלין נתלין כדאמרינן [בפרק ד מיתות (דף מה.)]: **שלין.** ב"ד אחד דן שנים ביום אחד: **אלא בשני מיקום.** הוא דאין דנין לפי שאין זו דומה לזו וצריך למצוא טעם לדבריהם כאן וכאן ואתי לאקלקולי שמא לא יפסקו ככל הצורך: **אבל במיקום אחת.** ועבירה אחת דנין: **אלא.** כדמוכח קרא (במדבר כה) ושוב חרון אף וגו' כשהקב"ה רואה שכולם עסוקים בדבר ומקנאין לבבודו: **לדק ילין בה.** רגילין היו מתחלה להלין את הדין כדי לבדקו ועתה כשאין עושים כן הרי הן כמרצחין: **שמחמץ אם דינו.** שמשהא אותו ומלינו כדי להוציאו לאמיתו: **ואידך.** מיבעיא ליה להך דרשה דאמר בב"ק (דף מו: ע"ש) מנין שמזקקין לתובע תחלה כגון התובע את חבירו לדין שהלוהו ואינו משלם וזה טוענו משכון היה לי בידך ונתקלקל או אבד מזקקין תחלה ב"ד לתביעת התובע עד שיהא ממונו בידו ואחר כך מזקקין לדין המשכון: **אשרו חמוץ.** החזיקו את הנגזל ולא את הגוזל: **כל העניים וכו'.** רגילין היו בגלילי תעניית לעשות לדקה והיו עיני העניים נשואות לכך ואם יגיעו נמצאו עניים רעבים שנשענו על כך: **וה"מ.** במקום שרגילין לחלק ריפתא ותמרי דבר המוכן לאכול: **אבל זוזי וחיטי ושערי.** לא נשענו העניים עליהם אותו הלילה ולית לן בה עד למחר: **דלמא חזו טעמא.** היום לחובה ובעו למיעבד הלנת דין ונמצא גמרו בשבת ואי אפשר כדמפרש לקמן מיתת ב"ד דומה שבת: **לדייני' במעלי שבתא וגמריה בחד בשבתא.** וכל זמן שלא נגמר הדין לא הוי עינוי הדין כל שעה מצפה להגלה אבל כשנגמר כל היום מצפה למיתה והוי עינוי הדין: **מינשו להו טעמייהו.** שנשאו ונתנו ודקדקו ביום ראשון: **ליבא דאינשי אינשי.** ליבא דאינשי לא כתבי ואע"ג שזכור לו ליסוד הטעם נשכח מלבו שנוטעמו ואין יכול לישבו לתת טעם הגון כבראשונה: **ופהא קבורת מת מצוה כו'.** ר"ל אלו אמתני' בעיא מר' יוחנן אלא בעלמא וסדרוה מסדרי הגמ' כאן משום דסופה לשאול ותהא מיתת ב"ד דומה שבת: **ולאחוותו מה ת"ל.** כיון דכתיב לאחיו ולאחותו כל שכן לאחותו (זבחים ק:). **הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו.** הרי שהיה מוד והוא כ"ג והולך לשחוט את פסחו או למול את בנו (שם) או: אם אינו ענין לאלו תנהו ענין לענין ביטול עבודה ומילה מפני מת מצוה (מגילה ג:). **ולמול את בנו.** דמילת זכריו מעכבתו מלאכול פסחו (זבחים ק:).

וכתיב [1]ותקח רצפה בת איה את השק ותטהו לה אל הצור בתחלת קציר [6]וכתיב [2]ויאמר ה' אל משה קח את כל ראשי העם אם העם חטאו ראשי העם מה חטאו אמר רב יהודה אמר רב אמר לו הקב"ה למשה חלק להם בתי דינין מ"ט אילימא משום [7]ישאין דנין שנים ביום אחד והאמר רב חסדא [8]לא שנו אלא בשתי מיתות אבל במיתה אחת דנין אלא כדי שישוב חרון אף מישראל: [3]דיני ממונות גומרין בו ביום כו': מנהני מילי [9]א"ר חנינא דאמר קרא [3]מלאתי משפט צדק ילין בה ועתה מרצחים ורבא אמר מהכא [4]אשרו חמוץ [10]אשרו דיין שמחמץ את דינו ואידך אשרו חמוץ [7]ולא חומץ ואידך האי מלאתי משפט מאי עביד ליה כדר' אלעזר אמר ר' יצחק דא"ר אלעזר אמר רבי יצחק [11]כל תענית שמלינין בו את הצדקה כאילו שופך דמים שנאמר מלאתי משפט צדק וגו' [12]וה"מ ברפתא ותמרי אבל בזוזי חיטי ושערי לית לן בה: [13]לפיכך אין דנין כו': מ"ט משום דלא אפשר היכי ליעבד לדייניה במעלי שבתא וליגמריה לדייניה במעלי שבתא דילמא חזו טעם לחובה ובעו למיעבד [14]הלנת דין לדייניה במעלי שבתא וליגמריה בשבתא [15]אין רציחה דוחה את שבת וליקטליה לאורתא נגד השמש בעינן וליגמרי' לדייניה בשבתא וליקטליה בחד בשבתא נמצא אתה מענה את דינו נדייניה במעלי שבתא ונגמריה בחד בשבתא מינשו טעמייהו אף על גב [16]דשני סופרי הדיינין עומדים לפניהם וכותבין דברי המזכין ודברי המחייבין [17]נהי דבפומא כתבין ליבא דאינשי אינשי הלכך לא אפשר א"ל ר"ל לר' יוחנן ותהא קבורת מת מצוה דוחה שבת מק"ו ומה עבודה [18]שדוחה שבת קבורת מת מצוה דוחה אותה מולאחותו כדתני' [19]לאביו ולאמו לאחיו ולאחותו מה ת"ל הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ושמע אבל במיתה אחת דנין. והא דתני בתוספתא אין דנין שנים ביום אחד אפי' נוקף ונוקפת בפרק גמר הדין (לקמן דף מו.) מוקמי לה בנת כהן ובועלה הרשע בשריפה ובועלה בחנק: **אשרו** חמוץ ולא חומץ. פ"ה לכלדרשינן בפרק שור שנגח את הפרה (ב"ק דף מו: ושם) מנין שמזקקין לתובע תחלה כגון שתובע את חבירו שהלוהו מנה ואינו משלם וזה משיבו משכון היה לי בידך ונתקלקל או אבד מזקקין לתובע תחלה עד שיהא ממונו בידו ואח"כ מזקקין לדין משכון ול"ל שיש שטר למלוה דלא מהימן ליה במיגו דאי בעי אמר פרעתיך דל"ל לפורעו בעדים ואע"ג דאטרוחי ב"ד תרי זימנין לא מטרחינן כדאמר בפ' המקבל (ב"מ ד' קי.) בההוא שטרא דהוה כתיב ביה שנין שתמתא ומלוה אמר ג' ולוה אמר ב' ומסיק (ג) והיכא דקדיש מלוה ואכל פירי דג' שנין לא מפקינן מיניה משום דאטרוחי בי דינא שתי זימני לא מטרחינן הכא היינו טעמא כדמסיק מילתא דעביד לאיגלויי אבל הכא משום דברים בעלמא דקאמר ליה לאישתמוטי לא שבקינן מלהוציא מידו מיהו תימה היכי דמי אם יש לו עדים מזומנין לנוה או שטוען בנמוך ל' יום יביא עדים נמתין ליה לאפי' שואל זמן לפרוע יהבינן ליה זמן ל' יום ואי טוען שיביא עדים לאחר ל' יום בלא קרא נמי לא ליתינן ליה והיכא דזיילי ניכסי קאמר הכא דמזקקין (ד) לנתבע תחלה ואמאי וכי יתמתינו לאחר שנה או שנתים ול"ל ולדחוק דאמר פלוני ופלוני היה שם ויודע בזכותו וידוע דהכי הוא וריב"ל פירש דמזקקין לתובע תחלה פירוש היינו לקבל עדיו תחלה וג"מ אם יתומתו עדיו של נתבע או יבלו למדינת הים ותימא דלא גרע מהיכא דזיילי ניכסי וי"מ שזה תובע שאבל בו והנתבע אומר שיביא עדים היום או למחר משאר תביעות שיש לו עליו דמזקקין לתובע תחלה דקי"ל בפרק החובל (ב"ק דף לא.) דאין נותנין זמן לחבלות: **ליגמריה** לדייניה **בשבתא.** אע"ג דתנן בפ' משלין (בילה דף לו.) אלו הן משום שבות לא דנין היינו דוקא דיני ממונות גזירה שמא יכתוב אבל דיני נפשות אין לאסור מטעם זה שכבר כתבו מאתמול דברי המזכין ודברי המחייבין.

אין רציחה דוחה את השבת. בשריפה ניחא אפילו למ"ד מקלקל בהבערה פטור דיש בה חילול שבת משום פתילה דאמר (יומא דף ו:) מה לי ביאול פתילה מה לי ביאול סממנים ובשאר חייבי מיתות נמי אפי' למ"ד (כתובות ה:) דמקלקל בחבורה פטור הכא משיב מיקון דיש לו כפרה:

לאביו ולאמו. לאמו דרשי' לכהן וגזיר ואע"ג דגזיר חמור דאין מיטמא לקרובים וכהן הדיוט מיטמא לקרובים מ"מ ס"ד דמיתסר טפי משום כהן הדיוט כיון דאיכא תרתי ועוד כהן הדיוט עדיף שזה קדושתו לעולם וזה אין קדושתו לעולם כדאמרינן בגזיר בפ' כהן גדול (דף מז:): **הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו.** פ"ה הרי שהיה כהן גדול וגזיר והולך לשחוט את פסחו וקשה דפריך מייניה בפ' טבול יום (זבחים דף ק.) אעובדא דיוסף הכהן שמתה אשתו בע"פ וטימאוהו ומאי קושיא שאני הכא דאיכא מצות טובת ע"כ נראה לפרש דבהולך לשחוט הפסח לבד אחיי או למול את בנו ואינו לא כהן גדול ולא גזיר וכן משמע מדלא קתני הרי שהיה כ"ג וגזיר והולך לשחוט את פסחו כדתני באחריני והא דתני אמרת לא יטמא משום דלא אתי עשה דטומאת קרובים וידחה עשה דפסח או דמילה שיש בו כרת ועוד יש לישב פי' הקונט' דאי משום הולך לשחוט את פסחו לחוייה לא נמנע מלטמא כי הוי נמי בהדי אחריני אין בכך כלום דלא דמי לכהן הדיוט כדפרישית לעיל דקדושתן קדושת עולם: ושמע

מסורת הש"ס

(א) כתיב ויאמר וכו' כל"ל. רש"ל. (ב) לקמן מו., (ג) [ל"ל ת"ר אמת כר תנינא], (ד) [יומא לט:], (ה) [נעיל יח. לד.], (ו) לעיל לד. לקמן לו:, (ז) נהי דפומא כתבין כל"ל. רש"ל, (ח) ברכות יט: מגילה ג: זבל מח: זבחים קן, (ט) [נע"י: ותלוקן], (י) [ל"ל בגמר הדין (דף מה:)], (כ) [ל"ל מעל נפש],

תורה אור השלם

1. וַתִּקַּח רִצְפָּה בַת אַיָּה אֶת הַשַּׂק וַתִּטְהוּ לָהּ אֶל הַצּוּר מִתְּחִלַּת קָצִיר עַד נָתַךְ מַיִם עֲלֵיהֶם מִן הַשָּׁמַיִם וְלֹא נָתְנָה עוֹף הַשָּׁמַיִם לָנוּחַ עֲלֵיהֶם יוֹמָם וְאֶת חַיַּת הַשָּׂדֶה לַיְלָה: שמואל ב כא י
2. וַיֹּאמֶר יְי אֶל מֹשֶׁה קַח אֶת כָּל רָאשֵׁי הָעָם וְהוֹקַע אוֹתָם לַיְי נֶגֶד הַשָּׁמֶשׁ וְיָשֹׁב חֲרוֹן אַף יְי מִיִּשְׂרָאֵל: במדבר כה ד
3. אֵיכָה הָיְתָה לִזּוֹנָה קַרְיָה נֶאֱמָנָה מְלֵאתִי מִשְׁפָּט צֶדֶק יָלִין בָּהּ וְעַתָּה מְרַצְּחִים: ישעיהו א כא
4. למדו היטב דרשו מִשְׁפָּט אַשְּׁרוּ חָמוֹץ שִׁפְטוּ יָתוֹם רִיבוּ אַלְמָנָה: ישעיהו א יז
5. לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לְאַחָיו וּלְאַחֹתוֹ לֹא יִטְמָא לָהֶם בְּמֵתָם כִּי נֵזֶר אֱלֹהָיו עַל רֹאשׁוֹ: במדבר ו ז

הגהות הב"ח

(א) גמ' כמעלי שבתא וליגמריה לדייניה בשבתא: (ב) רש"י ד"ה ולאחותו וכו' אין הכמות מזהירו שלא ליטמא וכו' דאינו מטמא אבל: (ג) תוס' ד"ה אשרו וכו' ומסיק דהיכא וכו' כי דינא תרי זימני וכו' לאיגלויי היא אבל: (ד) בא"ד קאמר התם דמזקקין. כ"ב עיין בר"פ הפרה בדף מ"ו ובתוס' שם:

מוסף רש"י

אבל במיתה אחת דנין. לדעתמא משום דלא אפשר לעיוני בתלוייהו הוא (לקמן מו.). וכותבין דברי המזכין ודברי המחייבין. פלוני מייב ומן הטעם הזה, פלוני זיכה ומן הטעם הזה (לעיל לד.) שיהם כותבין דברי המזכין ושניהם כותבין דברי המחייבים, אם יטעה המחב יוכיח כתבו על של מזכיו (לקמן לו:). ולאחותו מה ת"ל. כיון דכתיב לאביו ולאמו כל שכן לאחותו (זבחים ק:). הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו. הרי שהיה מוד והוא כ"ג והולך לשחוט את פסחו או למול את בנו (שם) אם אינו ענין לאלו תנהו ענין לענין ביטול עבודה ומילה מפני מת מצוה (מגילה ג:). ולמול את בנו. דמילת זכריו מעכבתו מלאכול פסחו (זבחים ק:).

עין משפט נר מצוה

מב א ב מיי' פרק י"ד מהלכות סנהדרין הלכה י:
מג ג מיי' שם פי"ח הלכה ו:
מד ד מיי' שם פרק כ הלכה ז סמג עשין לו טוש"ע יו"ד סימן י סעיף ו:
מה ה ו מיי' פ"ט מהל' מתנות עניים הל"ד טור ושו"ע יו"ד סימן רמו סעיף כ:
מו ז מיי' פי"ח מהל' סנהדרין הלכה כ:
מז ח מיי' שם ופכ"ד מהלכות שבת הל"ז:
מח ט מיי' פ"ד מהלכות גיאת מקדש הל' ט י:

רבינו חננאל

והוקע אותם לה' נגד השמש. ומניין להוקעה שהיא תלייה שנאמר והוקעגום לה' בגבעה שאול בחיר ה'. אם העם חטאו ראשים מה חטאו אמר רב אמר לו הקב"ה למשה חלק להן בתי דינים מה טעמא לפי שאין דנין שנים ביום אחד. איני והאמר רב חסדא לא שנו אלא בשתי מיתות אבל במיתה אחת דנין אלא להשיב חרון אף: **דיני** נפשות גומרין בו ביום לזכות וביום שלאחריו לחובה כו'. מנא לן א"ר חנינא דאמר קרא מלאתי משפט צדק ילין בה ועתה מרצחים. כלומר כיון שאין מלינין בדין כאלו הן מרצחים: רבא אמר אשרו חמרן. אשרו דיין שמחמץ את דינו. כלומר מאריך ואינו חותכו כמו מצה. אלא ממתין עד שיחמיץ. ר' אלעזר דריש האי קרא צדק ילין בה ועתה מרצחים כל המלין צדקה. כלומר כל הפוסק לתת צדקה לעניים ומלינה ואינו נותנה מיד מרצחין הן. וה"מ ברפתא וחמרי שעיני עניים נשואות בהן ומצפין להן כדי שיאכלו אותן בערב ואין מכינין להן מאי שיאכלו וכיון שלא נתן להן זה נמצאו מתים הלילה כולו ברעב. אבל זוזי או חיטי ושערי לית לן בה: **לפיכך** אין דנין לא בערב שבת ולא בערב יום טוב מאי טעמא לפי שאין הריגת ב"ד דוחה לא שבת ולא יו"ט כו'. פשוטה היא. ואי אמרת לדייניה במעלי שבתא וליגמרו לדייניה בחד בשבא. מינשו לטעמייהו. ואע"ג דכתובין הוו דברי כל אחד ואחד נהי דכתבי טעמא דמפקי בפומייהו טעמא דבליבא מינשו הלכך לא אפשר. ואקשינן ותהא קבורת מת מצוה דוחה שבת מק"ו. ומה עבודה שדוחה שבת שנאמר וביום השבת שני כבשים וגו' קבורת מת מצוה דוחה העבודה מולאחותו שבנזיר. דתניא ולאחותו מה תלמוד לומר מופנה הוא דלא הוה צריך ליה. ומה אם לאביו